

سخن سردبیر

مبحث سازمان‌های یادگیرنده را شاید شنیده‌اید. بنا به پیتر سنگه (Peter Senge)، سازمان یادگیرنده متشکل از گروهی از افراد است که، با هم برای تقویت توانمندی‌ها و برای به دست آوردن نتایجی که برای ایشان اهمیت دارد، تلاش می‌کنند. سنگه، در کتاب پنجمین فرمان (The Fifth Discipline)، این پنج عامل را برمی‌شمارد:

- ۱- «نگرش سیستمی»، نگاه به سازمان از منظر روابط میان اجزای آن و یافتن راه‌حل برای موانع یادگیری از این دیدگاه؛
 - ۲- «خودریبسی»، به گونه‌ای که فرد، خود ارتقایی مستمر و فعالیت برای سازمان، هر دو، را دنبال بنماید؛
 - ۳- «الگوهای ذهنی»، به این معنی که ذهنیت‌ها و پیش فرض‌های نگرشی و فرهنگی‌ای که منفی و غیرسازنده هستند، با الگوهای ذهنی‌ای که نقدپذیر، پرسش‌گر و مبتنی بر اعتماد هستند، جایگزین بشوند؛
 - ۴- «چشم‌انداز مشترک» که تمرکز، انرژی و انگیزه برای یادگیری را به همراه دارد؛
 - ۵- «یادگیری تیمی»، وجود ساختارهای سازمانی مدیریت دانش که گفتگو و بحث‌های گروهی، دسترسی به دانش و تخصص یکدیگر، ایجاد، کسب، انتشار و استفاده از دانش را در سازمان تسهیل می‌کند.
- در اصطلاح شرکت‌های دانش‌بنیان، شرکت را برابر سازمان و دانش‌بنیان را برابر یادگیرنده بگیریم. اگرچه، احتمالاً، شباهت‌هایی میان این دو مفهوم می‌توان مطرح نمود، اما شرکت دانش‌بنیان، یک مفهوم بسیار ساده‌تر و عملی‌ست: یک شخص تجاری، متشکل از دانش فنی، پنتت، دانشمند، مهندس طراح، سرمایه‌گذار علاقه‌مند (احیاناً با سوبسیدهای ملی) در کنار هم، که کالا/خدماتی با ارزش افزوده‌ی برجسته‌ای را به وجود می‌آورند. در این شماره، با ماهیت این شرکت‌ها، عرصه‌ی حقوقی آن‌ها، ارتباط آن‌ها با دانشگاه، آمار موجود در مورد آن‌ها و راه و رسم آفریدن این چنین تشکلی، آشنا می‌شویم. دکتر سید مهرداد محمدی

شرکت‌های دانش‌بنیان

تعریف

۵- ایجاد شبکه دانشی با مشارکت نهادهای تجاری، عمومی و صنعتی
۶- افزایش درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها، واحدهای پژوهشی، اعضای هیات علمی و دانش‌آموختگان و تولید ثروت از فعالیت‌های علمی و بازگرداندن این ثروت برای توسعه علمی افزون‌تر.

ویژگی شرکت‌های دانش‌بنیان

همان‌طور که در نمودار زیر نشان داده شده است، شرکت‌های دانش‌بنیان، دارای ویژگی‌هایی از جمله: ایده‌های نو (ایده‌محوری)، قابلیت تجاری بودن ایده و رقابت‌پذیر بودن، می‌باشد. در ادامه، به توضیح هر کدام از این ویژگی‌ها پرداخته می‌شود.

فعالیت‌های مرتبط با عرضه محصول یا خدمت جدید مبتنی بر ایده‌ها یا فناوری‌های جدید که شامل تمامی فرآیندهای مرتبط از جمله ثبت اختراع، ارزش‌گذاری فناوری، اعطای امتیاز، انتقال و انتشار و کسب سایر فناوری‌های مورد نیاز (مکمل) و پرداخت حق امتیازهای مرتبط، جذب سرمایه و منابع (نمونه‌سازی، طراحی صنعتی فرایند یا محصول جدید، انجام آزمون‌ها و دریافت تأییدیه‌های لازم، تولید آزمایشی، بازاریابی و رفع اشکال) و همچنین خدمات پشتیبانی تخصصی تجاری‌سازی (شامل فعالیت‌های مشاوره، مدیریت فناوری، طراحی محصول و فرایند، خدمات استانداردسازی، اندازه‌سنجی و خدمات آزمایشگاهی) می‌شود.

انواع شرکت‌های دانش‌بنیان

شرکت‌های دانش‌بنیان به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

- ۱- شرکت‌هایی که فقط اعضای هیات علمی، مالک آن هستند.
 - ۲- شرکت‌هایی که دانشگاه‌ها نیز در آن‌ها مالکیت دارند.
- الف- در صورتی که سهام دانشگاه کمتر از ۵۰ درصد باشد، شرکت دانش‌بنیان، شرکتی خصوصی است که باید تابع قانون تجارت باشد و در اداره ثبت شرکت‌ها ثبت شود.
- ب- در صورتی که سهام دانشگاه ۵۰ درصد یا بیشتر باشد، شرکت دانش‌بنیان، شرکتی دولتی است.

اهداف ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان:

- ۱- ایجاد زمینه به کارگیری هر چه بیشتر توانایی‌های دانشگاه‌ها و واحدهای پژوهشی و اعضای هیات علمی در تولید و رفع نیازهای جامعه
- ۲- توانمندسازی اعضای هیات علمی، دانش‌آموختگان و واحدهای پژوهشی دانشگاه به منظور ورود به فضای کسب و کار.
- ۳- جذب و تبدیل ایده‌ها، ابتکارات و نوآوری‌ها به تولید و مشاغل پایدار
- ۴- کمک به تجاری‌سازی نتایج پژوهش و اختراع و ارتقاء سطح فناوری تولید محصولات و ارائه خدمات در کشور.

آفاق

ماهنامه قطب علمی چشم پزشکی فارابی

توسعه و چشم اندازه‌های سازمانی

توزیع: اعضای هیات علمی و کارشناسان ارشد و مسوولین واحدها
صاحب امتیاز: بیمارستان فارابی
مدیرمسئول: رئیس بیمارستان، دکتر محمود جباروند و مدیر بیمارستان، دکتر هادی مخترع
سردبیر: دکتر سیدفرزاد محمدی
سردبیر مهمان: دکتر سیدمهرداد محمدی
دستیار سردبیر: زهرا هاشمی (کارشناس نوآوری)
دبیر اجرایی: دکتر عباس حامدیان (سرپرست روابط عمومی)
شمارگان: ۱۵۰ نسخه

ایده‌پردازی، مقدمه فرآیند نوآوری بوده. تولید ایده‌های جدید یک منبع مهم نوآوری در داخل سازمان است. در این بین، علاوه بر این که شرکت‌های دانش‌بنیان از دارایی‌های دانشی خود به عنوان مزیت رقابتی استفاده می‌کنند، سودشان، نتیجه‌ی تجاری‌سازی ایده‌ها و نوآوری‌های جدیدی است که حاصل تعامل دارایی‌های فیزیکی و سرمایه دانشی است و شامل سرمایه‌های انسانی، ساختاری و رابطه‌ای می‌گردد. بنابراین، مدیران مؤسسات دانش‌بنیان به خوبی واقفند که دارایی‌های دانشی سازمان، روز به روز، نقش مهمتری در بقای کسب و کار ایفا می‌کنند.

قابلیت تجاری بودن ایده‌ها

تجاری‌سازی، فرایندی است که دانش تولید شده را به محصولات قابل عرضه در بازار تبدیل می‌کند.

رقابت پذیر بودن

مهمترین ویژگی یک سازمان دانش‌بنیان، پایداری آن در مقابل تحولات جهانی است. توان رقابتی این شرکت‌ها به تلاش‌های زیادی، از جمله توانمندیهای فناوری بستگی دارد. توسعه شرکتهای دانش‌بنیان، به خاطر توسعه در فناوری می‌باشد، نه بر سرمایه یا سخت‌افزار. از این رو، مزیت رقابتی این شرکت‌ها، نوآوری در فناوری است و در نتیجه، توانایی سازمان در نوآوری است که منجر به رقابت می‌شود.

شرایط و چگونگی ایجاد و فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان

۱- هر عضو هیات‌علمی دانشگاه به تنهایی و یا با مشارکت سایر اعضای هیات‌علمی و یا با مشارکت بخش خصوصی، با رعایت ضوابط قانون و مقررات شیوه‌نامه و با تصویب شورای ارتباط با صنعت دانشگاه، می‌تواند شرکت دانش‌بنیان تاسیس نماید.

۲- شرکت پیشنهادی، باید دارای حداقل یک ایده برای تولید و یا خدمت نوین، در محدوده تخصصی اعضای هیات‌علمی متقاضی باشد.

۳- نحوه مشارکت دانشگاه به یکی از دو روش زیر با پیشنهاد متقاضی و تایید کمیته اجرایی ارتباط با صنعت و تصمیم شورای ارتباط با صنعت، بر مبنای سوابق کار و نقش دانشگاه در تحقق ایده مجری، تعیین می‌شود: الف) دریافت حق‌الامتیاز از درآمد: حق‌الامتیاز دانشگاه به تصویب کمیته ارتباط با صنعت، بین ۳ تا ۷ درصد از فروش شرکت از سال اول بهره‌برداری به مدت حداقل ۵ سال بر اساس میزان استفاده از امکانات دانشگاه، پارک علم و فناوری و مرکز رشد تعیین می‌گردد.

ب) مشارکت در سهام شرکت: دانشگاه، می‌تواند به تشخیص کمیته اجرایی ارتباط با صنعت دانشگاه و تایید شورای ارتباط با صنعت، بر مبنای آورده معنوی و میزان نقش دانشگاه در شکل‌گیری ایده، فرآوری و تولید محصول شرکت متقاضی، تا ۴۹ درصد، به عنوان سهامدار در مالکیت شرکت متقاضی، شرکت نماید.

۴- بهره‌برداری شرکت از امکانات دانشگاه، علاوه بر آنچه در قانون و آیین‌نامه‌های مربوطه جزء تکالیف دانشگاه نسبت به شرکت‌های دانش‌بنیان می‌باشد، نیاز به تایید کمیته اجرایی ارتباط با صنعت دانشگاه داشته، هزینه خدمات مربوطه نیز در قالب قراردادی میان شرکت و واحد دانشگاهی به عنوان آورده نقدی دانشگاه بابت سهام خود در شرکت متقاضی و یا به صورت پرداخت نقدی توسط شرکت متقاضی، تادیه می‌گردد.

۵- شروع فعالیت رسمی شرکت متقاضی، منوط به تصویب در شورای ارتباط با صنعت دانشگاه، ثبت شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها و اخذ مجوز از مراجع قانونی است.

۶- شرکت‌های دانش‌بنیان، می‌توانند با رعایت مقررات، از کلیه مزایای مندرج در قانون و آیین‌نامه‌های مربوطه بهره‌مند گردند.

۷- شرکت‌های دانش‌بنیان، باید ضوابط و مقررات داخلی پارک و یا مراکز رشد متبوع خود را رعایت نمایند.

دفتر دانشگاه

دفتر همکاری‌های دانشگاه و صنعت، با انگیزه کمک به توسعه صنعتی کشور با بهره‌گیری از نتایج علمی-کاربردی تحقیقات، ترقی مرزهای دانش و رشد اقتصادی با حداقل هزینه در حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه به عنوان واحد سیاست‌گذار و تسهیل‌کننده در دانشگاه و به عنوان واحد مشورتی و هدایت‌گر برای صنایع می‌باشد.

مراکز رشد

تاکنون، پنج مرکز رشد در دانشگاه علوم پزشکی تهران راه‌اندازی شده‌اند: مرکز رشد فناوری اطلاعات سلامت، مرکز رشد فرآورده‌های دارویی، مرکز رشد لوازم و تجهیزات پزشکی، مرکز رشد طب سنتی و مرکز رشد مواد و تجهیزات دندانپزشکی. مرکز رشد، یک مؤسسه حمایتی در جهت کمک به شرکت‌های کوچک و نوپا از طریق ارائه خدمات مالی، مشاوره‌ای و آموزشی می‌باشد. مراکز رشد با جلب سرمایه‌های اولیه و ریسک‌پذیر برای این شرکت‌ها، موجب رشد و دوام آنها می‌شوند. شرکت‌هایی که دوره استقرار در مرکز رشد را با موفقیت می‌گذرانند، می‌توانند به طور مستقل به فعالیت اقتصادی خود ادامه دهند.

مرکز رشد فناوری، نوع خاصی از مراکز رشد است که از شرکت‌های فعال در زمینه فناوری‌های نو حمایت می‌کند. مراکز رشد دانشگاهی، جزء معتبرترین مراکز رشد دنیا بوده، از امکانات موجود در دانشگاه‌ها استفاده می‌کنند. هم‌اکنون، این مراکز، تعداد زیادی شرکتهای رشد یافته و واحدهای مستقل، که کمترین سابقه فعالیت آن واحدها یک سال می‌باشد را حمایت می‌کند.

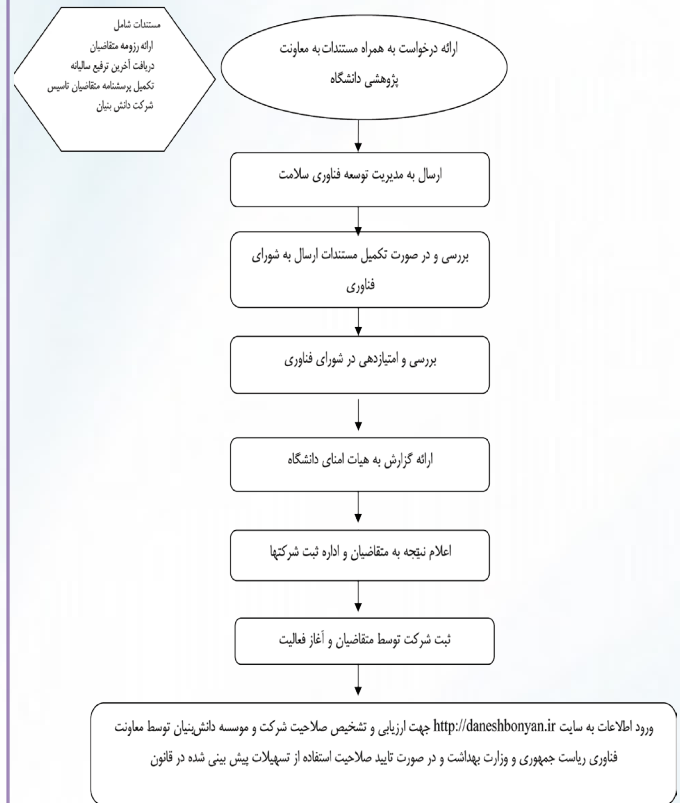
بنیاد نخبگان

دولت مکلف شده، تا پایان برنامه پنجم توسعه، ۲۰ هزار شرکت دانش‌بنیان ایجاد کند. بر این اساس، دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز متعهد هستند از ۷ هزار شرکت دانش‌بنیان حمایت کنند. به منظور زمینه‌سازی همکاری موثر دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی مشمول ضوابط و مقررات بنیاد ملی نخبگان با شرکت‌های دانش‌بنیان، بنیاد، به شرکت‌های دانش‌بنیان تسهیلاتی تحت عنوان گرنت «شهید تهرانی مقدم» اعطا می‌کند. بر این اساس، شرکت‌های دانش‌بنیانی که تحت پوشش بنیاد ملی نخبگان هستند، در صورتی که اقدام به جذب نخبگان کنند، بنیاد ملی نخبگان، بخشی از حقوق این افراد را پرداخت می‌کند. بنیاد ملی نخبگان در سال اول، ۸۰ درصد و در سال دوم، ۶۰ درصد حقوق نخبگان جذب شده در شرکت‌های دانش‌بنیان را پرداخت می‌کند. در سال سوم، شرکت‌ها موظف به پرداخت کلیه حقوق این افراد هستند. این تسهیلات، مشمول کلیه شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در کلیه حوزه‌های فناوری می‌شود.

وضعیت شرکت‌های دانش‌بنیان در کشور

در سال ۱۳۹۰، ۳۰۰۸ شرکت دانش‌بنیان در کشور شناسایی شده بود. از ۳۰۰۸ شرکت موجود، ۸۵۶ شرکت در حوزه مهندسی مشاور، ۶۱۴ شرکت در حوزه فناوری ارتباطات و اطلاعات، ۸۰۶ شرکت در حوزه سلامت، پزشکی و دارویی، ۱۴ شرکت در حوزه نانوفناوری و ۷۱۸ شرکت در حوزه الکترونیک و برق مشغول فعالیت بودند. در حال حاضر، ۴۰۰۰ شرکت دانش‌بنیان در کشور در حال فعالیت هستند.

فرایند درخواست اخذ مجوز تاسیس یا مشارکت در شرکت دانش‌بنیان توسط هیات علمی دانشگاه

عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان

عوامل بسیار متعددی می‌توانند موفقیت یا عدم موفقیت یک شرکت دانش‌بنیان را رقم بزنند اما شاید یکی از اصلی‌ترین آنها را بتوان داشتن یک واحد تحقیق و توسعه با تمام مشخصات آن دانست. واحدی که با در نظر گرفتن تقاضای بازار و مخاطبین شرکت، وظیفه تحقیقات توسعه‌ای، تولید ایده‌های نو و در نهایت ایجاد محصول جدید و یا ارتقاء محصولات قبلی در جهت تقویت مزیت‌های رقابتی شرکت را بر عهده دارد. یکی دیگر از عوامل موفقیت، فرآیند تجاری‌سازی است. این فرآیند، تقریباً در تمام شرکت‌ها در حال انجام است اما شرکتی موفق‌تر است که این فرآیند را سریعتر، کم هزینه‌تر و کامل‌تر طی کند.

یکی دیگر از عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان را باید منابع انسانی عنوان کرد. خلاقیت و نوآوری که اصلی‌ترین منبع فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان است، تنها توسط انسان‌ها پدید می‌آید. این مطلب، توجه بیش از پیش و اتخاذ هوشمندانه استراتژی‌های موثر در خصوص منابع انسانی را در دنیای کسب و کار امروز و شرکت‌های دانش‌بنیان پراهمیت جلوه می‌دهد.

از دیگر عوامل موفقیت، می‌توان توجه ویژه شرکت را به حقوق مالکیت فکری نام برد. از آنجایی که دارایی‌های نامشهود شرکت‌های دانش‌بنیان سهم زیادی در دارایی‌های شرکت دارند و اکثر دارایی‌های نامشهود را دانش افراد تشکیل می‌دهد، شرکت می‌بایست استراتژی مشخصی را در خصوص حقوق مالکیت فکری، حداقل در داخل مجموعه داشته باشد. آخرین عامل موفقیت که در بین تمام شرکت‌ها باارزش، ولی نزد شرکت‌های دانش‌بنیان با ارزش‌تر است، زنجیره ارزش شرکت است. جانمایی هوشمندانه شرکت‌های دانش‌بنیان در شبکه وسیع ذی‌نفعان و مشتریان اطرافشان، می‌تواند عامل موفقیت و قصور در این امر را عامل عدم موفقیت آنها دانست.

عوامل تاثیرگذار بر رشد و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان، با توجه به ماهیت شرکت‌های دانش‌بنیان متفاوت از سایر شرکت‌ها می‌باشند. دانش فنی، نیروی انسانی متخصص و حمایت مؤثر دولت در ابتدای تشکیل این قبیل شرکت‌ها، از اهم عوامل مؤثر بر توسعه آنها به شمار می‌آیند. برخی عوامل مؤثر در توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان عبارتند از:

۱. خط مشی‌های دولتی، شامل: فضای حمایتی تجارت، نظام حقوقی، نظام مالیاتی و خط مشی‌های تنظیمی مناسب
۲. زیرساخت‌ها، شامل: ارتباطات از راه دور، فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و شبکه‌های علمی
۳. منابع مالی، شامل: سرمایه‌گذاران ریسک‌پذیر، سرمایه‌گذاری خارجی، بودجه‌های دولتی
۴. نیروی کار تحصیل کرده، ماهر، خلاق و نوآور
۵. دانش، مهارت و یادگیری مستمر
۶. شبکه جهانی اینترنت به عنوان عامل هم‌افزایی دانش جهانی و ابزار توسعه دانایی محور
۷. دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات
۸. ساختار سازمانی کارا و متناسب با توسعه فناوری مربوطه

شاخصهای تمایز شرکت‌های دانش‌بنیان از سایر شرکت‌ها

شرکت‌های دانش‌بنیان دارای تفاوت‌های اساسی با سایر شرکت‌ها هستند. این تفاوت‌ها شامل وضعیت نیروی انسانی، تخصصی بودن موضوع فعالیت شرکت، مزیت رقابتی ویژه و توجه و تأکید فراوان بر نوآوری می‌باشند.

تفاوت شرکت‌های دانش‌بنیان با سایر شرکت‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه نمود:

۱. نسبت نیروهای متخصص به کل کارکنان، اختلاف زیادی با دیگر شرکت‌ها دارد.
۲. در شرکت‌های دانش‌بنیان درصد رشد نیروهای متخصص به کل کارکنان، زیاد است.
۳. اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و پژوهشی در مدیریت و راهبری شرکت‌های دانش‌بنیان مشارکت دارند.
۴. شرکت‌های دانش‌بنیان برای تحقیق و توسعه نسبت به دیگر شرکت‌ها، بودجه بسیار زیادتری نیاز دارند.
۵. شرکت‌های دانش‌بنیان توانمندی ویژه‌ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند.
۶. توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان صنعت متکی بر فراوری فناوری است، نه بر سرمایه یا سخت‌افزار.
۷. مزیت رقابتی شرکت‌های دانش‌بنیان، نوآوری در فناوری است.
۸. شرکت‌های دانش‌بنیان بازارهای جدید را از طریق ارائه محصولات با فناوری‌های جدید تسخیر می‌کنند.
۹. شرکت‌های دانش‌بنیان به روش‌های دستی یا نیمه اتوماتیک تکیه ندارد.

نقش دانشگاه‌ها در اقتصاد دانش‌بنیان

سیستم دانشی یک کشور، نقش مهمی در اقتصاد دانش‌بنیان دارد. دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در راس سیستم دانشی واقع شده‌اند. در اقتصاد دانش‌بنیان، سیستم دانشی سه وظیفه مهم انجام می‌دهد:

۱- تولید دانش: توسعه و تولید دانش‌های جدید
۲- روان‌سازی (تسهیل) دانش: زبان دانش تولیدی، متناسب با دریافت‌کننده ساده شود.

۳- انتقال دانش: دانش به گونه‌ای آموزش و انتقال داده شود که فرد دریافت‌کننده بتواند مسیر رشد آن را ادامه دهد.

ارزشمندترین دارایی یک شرکت قرن بیستمی، تجهیزات تولیدی آن بود. ارزشمندترین دارایی یک نهاد قرن بیست و یکمی- اعم از تجاری و غیر تجاری- کارکنان علمی آن نهاد و بهره‌وری کارکنان علمی خواهد بود. دانشگاه‌ها در آموزش و تعلیم نیروهای اقتصاد دانش‌بنیان در راس قرار دارند. همچنین دانشگاه‌ها مولد دانش بوده، هم در تحقیقات پایه، هم تحقیقات کاربردی که نزدیک به اختراع و نوآوری می‌باشد، فعالیت دارند. دانشگاه‌ها، مولدان و حامیان دانشمندان و محققان ناب بوده، در فرایند انتقال دانش به اقتصاد فعالیت داشته، به‌سان معبری هستند که بنگاه‌ها را قادر می‌سازند تا به شاهراه جهانی تحقیقات دانشگاهی بین‌المللی دست یابند. مسلماً تولد هر پدیده‌ای، دارای پیامدهای مثبت و منفی اجتناب‌ناپذیر است. اطلاع از پیامدهای منفی می‌تواند به برنامه‌ریزی برای مقابله یا کاهش صدمات ناشی از آن کمک نماید. برخی از تهدیدات متصور برای پدیده شرکت‌های دانش‌بنیان دانشگاهی به شرح زیر می‌باشد:

- عدم وجود مدیریت قوی برای برآورد توانایی طرح‌ها و محاسبات اقتصادی هر ایده در بدو ورود و چرخه حیات می‌تواند منجر به افزایش غیر قابل تحمل درجه خطرپذیری گردد.

- فعالیت اساتید به طور همزمان در دو عرصه علمی، آموزشی و تجاری، می‌تواند ایجاد اختلال در اولی نموده، همچنین باعث بروز تبعیض و نظام طبقاتی در اساتید شود.

- عدم وجود یک مجموعه مرکزی برای کنترل بودجه و هزینه‌ها و نحوه تجمیع حساب‌ها منجر به عدم پاسخگویی شرکتها به لحاظ بازده مالی می‌گردد.

- مشخص نبودن میزان سهم دانشگاه در تحقیقات، پژوهش‌ها و قراردادهای صنعتی و نیز عدم وجود سازوکار مناسب برای ارزش‌گذاری سرمایه‌های معنوی علمی، می‌تواند به بروز مناقشات میان محققین و دانشگاه بیانجامد.

- توجه بیش از حد به مقوله تولید دانش فنی، موجب بروز اختلال در امر آموزش و انجام تحقیقات بنیادی در دانشگاه‌ها گردد.

الگوی پیشنهادی جهت مدیریت شرکت‌های دانش‌بنیان

جهت مدیریت شرکت‌های دانش‌بنیان، از هر نوعی که باشند، الگوی شرکت مادر تخصصی (هولدینگ دانشگاهی)، مناسب به نظر می‌رسد. یک شرکت مادر تخصصی با ویژگی‌های زیر می‌تواند ابزار مناسبی برای رویارویی با برخی چالش‌های مطرح شده باشد:

- مالکیت شرکت مادر تخصصی، صد در صد متعلق به دانشگاه باشد.

- امکان استفاده از سرمایه‌های مادی و معنوی دانشگاه را داشته باشد.

- به کمک هیات‌مدیره خود به سرعت و با استقلال، نسبت به هدایت شرکت‌های دانش‌بنیان اقدام نماید.

- مسایلی همچون تشکیل، اختصاص منابع، بررسی سود و زیان و تلفیق مالی و انحلال، از اختیارات این شرکت باشد.

حمایتها و تسهیلات قابل اعطا به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان

• معافیت از پرداخت مالیات، عوارض، حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض صادراتی به مدت ۱۵ سال.

• تامین تمام یا بخشی از هزینه تولید، عرضه یا به کارگیری نوآوری و فناوری با اعطای تسهیلات کم بهره یا بدون بهره بلندمدت و یا کوتاه مدت بر طبق عقود شرعی.

• اولویت استقرار واحدهای پژوهشی، فناوری و مهندسی و تولیدی شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان موضوع این قانون در محل پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد، مناطق ویژه اقتصادی و یا مناطق ویژه علم و فناوری.

• اولویت واگذاری، تمام یا بخشی از سهام مراکز و مؤسسات پژوهشی دولتی قابل واگذاری بر اساس ضوابط قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان موضوع این قانون.

• ایجاد پوشش بیمه‌ای مناسب برای کاهش خطرپذیری محصولات دستاوردهای دانش، نوآوری و فناوری در تمام مراحل تولید، عرضه و به کارگیری.

• همچنین در ماده ۱۷ قانون برنامه پنجم توسعه کشور، دولت مجاز است به منظور توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، اقدامات زیر را انجام دهد: الف) حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضا محور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات موجود کشور، مشروط به این که حداقل پنجاه درصد از هزینه‌های آن را کارفرمای غیردولتی تامین و تعهد کرده باشد.

ب) حمایت مالی و تسهیل شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط خصوصی و تعاونی که در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری به ویژه تولید محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و صادرات خدمات فنی و مهندسی فعالیت می‌کنند و نیز حمایت از راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از طریق بخش غیردولتی

ج) حمایت‌های قانونی لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه مربوطه به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی

د) حمایت مالی از ایجاد و توسعه بورس ایده و بازار فناوری به منظور استفاده از ظرفیتهای علمی در جهت پاسخگویی به نیاز بخشهای صنعت، کشاورزی و خدمات

و) حمایت مالی از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی در راستای ارتقاء بهره‌وری و حل مشکلات کشور،

ه) تامین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش فنی و امتیاز اختراعات.

منابع

- ارائه مدلی مفهومی از شرکت‌های دانش‌بنیان، زهرا سروری اشلیکی
- بررسی الگوی مناسب ساختار سازمانی شرکت‌های دانش‌بنیان، نجف اللهیاری فرد، ۱۳۹۰
- تحلیل افق چالش‌های شرکت‌های دانش‌بنیان دانشگاهی و راهکارهای پیشگیرانه، محمد امانی تهران و همکاران، ۱۳۹۰